

Täysistunto

Torstai 24.2.2022 klo 16.00—18.53

7. Hallituksen esitys eduskunnalle Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 250/2020 vp

Kansalaisaloite KAA 8/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Suna Kymäläinen, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.55 Suna Kymäläinen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on perusteellisesti käsitellyt Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta annettua hallituksen esitystä sekä samoja asiakysymyksiä koskevaa kansalaisaloitetta, johtuen erityisesti asian poikkeuksellisen vaikeasta oikeudellisesta luonteesta. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2020, ja valiokunnan mietintö on nyt valmistunut.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Yleisradio Oy:stä annettua lakia niin, että laissa tarkennettaisiin Yleisradio Oy:n julkisen palvelun tehtävän sääntelyä. Ehdotetut säännökset rajoittaisivat Yleisradio Oy:n mahdollisuutta julkaista tekstimuotoisia sisältöjä osana julkisen palvelun tehtävää. Julkisen palvelun tehtävän määrittelyä muutettaisiin niin, että se olisi EU:n valtioneuvoston sääntelyn mukainen. Jatkossa tekstimuotoisen sisällön tulisi pääsääntöisesti liittyä yhtiön liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Esityksen taustalla on sääntelyä koskeva Euroopan komissiolle tehty kantelu.

Valiokunta on yhdistänyt hallituksen esityksen käsittelyyn myös kansalaisaloitteen, jonka tarkoituksena on ollut Ylen tekstimuotoisten sisältöjen turvaaminen nykyisessä laajuudessaan lakimuutoksen avulla. Aloitteen perustelujen mukaan ”aloitteen tarkoituksena on suojata Yleisradion tekstisisällöt ja turvata kaikille yhtäläinen mahdollisuus tiedonsaantiin”. Kuten jo mainittu, valiokunta on käsitellyt asiaa perusteellisesti. Myös asiantuntijalausunnot, -näkemykset, ovat poikenneet toisistaan. Osa asiantuntijoista on katsonut, että ehdotetulla sääntelyllä rajoitetaan liikaa Yleisradion toimintaa, ja osa taas on katsonut, että Yleisradion toimintaa rajoitetaan liian vähän.

Perustuslakivaliokunta on omassa lausunnossaan arvioinut esitystä muun muassa sananvapauden näkökulmasta ja katsonut, että lakiehdotus voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunta kuitenkin totesi lausunnossaan, että ”liikenne- ja viestintävaliokunnan on syytä varmistua esityksen perustana olevien EU-oikeudellisten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

tulkintojen oikeellisuudesta”. Valiokunta pitää saamansa selvityksen perusteella selvänä sitä, että EU-oikeus edellyttää voimassa olevan kansallisen Yle-lain 7 §:n julkisen palvelun tehtävän sääntelyn täsmentämistä tekstimuotoisten sisältöjen osalta. Valiokunnan käsityksen mukaan voimassa olevaa sääntelyä tulee täsmentää, jotta on selvää, että tarkoituksena on kansallisesti sisällyttää myös tekstimuotoiset sisällöt julkisen palvelun tehtävään. Nimenomaisesti tekstimuotoista sisältöä koskevaa EU-tason oikeuskäytäntöä ei saadun selvityksen mukaan ole. Lisäksi keskustelut komission kanssa kantelumenettelyn yhteydessä ovat olleet epävirallisia, ja viime kädessä ainoastaan Euroopan unionin tuomioistuin voi antaa asiassa lopullisen ratkaisun asiaa koskevan EU-oikeuden tulkinnasta. Toisaalta asiantuntijakuulemisissa on myös tuotu esiin esityksestä poikkeavia näkemyksiä EU-oikeuden asettamista konkreettisista vaatimuksista nyt käsittelyssä olevan sääntelyn sisältöön ja korostettu muun muassa lähtökohtaisesti laajaa kansallista liikkumavaraa julkisen palvelun sisällöllisessä määrittelyssä täsmällisyysvaatimukset huomioiden. Saamansa selvityksen ja niitä koskevan kokonaisarvion perusteella valiokunta pitää esityksessä tehtyjä EU-oikeudellisia tulkintoja asianmukaisina ja nyt käsillä olevassa tilanteessa tarkoituksenmukaisina.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esityksessä on pyritty löytämään ratkaisu, joka täyttää EU-oikeuden asettamat vaatimukset mutta joka samalla rajoittaa sananvapautta mahdollisimman vähän. Esityksen mukaan Yleisradio voi vastaisuudessaakin tarjota tekstimuotoista sisältöä osana julkisen palvelun yleisradiotoimintaa. Keskeistä on, että sisältöpalvelujen pääpainon tulee olla liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävissä julkaisuissa. Onkin syytä huomata, että esitys ei saadun selvityksen mukaan vaikuta Yleisradion julkaiseman tekstimuotoisen sisällön määrään ratkaisevasti, sillä suurin osa yhtiön julkaisemasta tekstimuotoisesta sisällöstä liittyy yhtiön kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun tai kuuluu esityksen 7 §:n 3 momentissa ehdotettujen poikkeusten piiriin. Sääntelyn täsmentämisellä pyritään myös välttämään mahdollisia raskaita EU-tuomioistuinprosesseja.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että digitalisaatio, uusien teknologioiden käyttöönotto ja uudenlaisten palvelujen syntyminen on vaikuttanut ja väistämättä vaikuttaa jatkossakin koko mediakenttään ja vastaavasti myös Yleisradion toimintaan. On tärkeää, että Suomessa on monimuotoinen ja moniääninen media- ja viestintämarkkina, jonka keskeisiä osia ovat sekä Yle että kaupallinen media. Niillä kaikilla on tärkeä rooli tiedonsaannin ja sananvapauden toteutumisessa Suomessa.

Valiokunta pitää tärkeänä, että Ylen lisäksi myös kaupallisen median toimintamahdollisuuksista huolehditaan. Sääntelyn toimeenpanon osalta valiokunta pitää tärkeänä, että Yleisradio pystyy aiempaa täsmällisemmästä sääntelystä huolimatta jatkossa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että sääntely ei rajoita olennaisesti yleisön mahdollisuutta tiedonsaantiin ja että sääntelyn muutoksella ei vaikuteta haitallisesti esimerkiksi tekstisisällöstä erityisen riippuvaisten aistirajoitteisten henkilöiden tai vähemmistökielisten aistirajoitteisten henkilöiden asemaan, ottaen huomioon myös YK:n vammaisyleissopimuksen hengen ja vaatimukset.

Valiokunta myös pitää mietinnössään tärkeänä, että sääntelyn vaikutuksia seurataan jatkossa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi on hyvä tuoda esiin eräitä näkökohtia tulkintakysymyksistä.

Esityksen 7 §:n 3 momentissa säädetään poikkeuksista, joiden osalta ei vaadittaisi liittynä kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun. Valiokunta ei ole ehdottanut muutoksia pykäli-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

en sisältöön, mutta valiokunta katsoo mietinnössään tulkintaohjeena, että STT:n tekstimuotoisia uutisia koskeva lain 7 §:n 3 momentin 1 kohta ei estä Yleisradiota julkaisemasta STT:n uutista kokonaisuudessaan, kunhan säännöksen sanamuodossa asetettu vaatimus tekstimuotoisen uutissisällön lyhydestä täyttyy.

Lisäksi valiokunta katsoo, että Yleisradion liikkuvaa kuvaa tai ääntä sisältävään julkaisuun liittyvän tekstisisällön julkaiseminen ei edellytä, että liikkuva kuva tai ääni olisi julkaistu ennen tekstisisällön julkaisemista, jos tekstimuotoisen sisällön julkaiseminen tapahtuu ennen kuva- tai äänisisällön julkaisemista. Yleisradion tulee siis huolehtia, että asiaa koskeva liikkuvaa kuvaa tai äänisisältöä sisältävä julkaiseminen toteutetaan niin pian kuin mahdollista.

Valiokunnan mielestä on myös selvää, että Yle voi edelleen pitää internetissä ja erilaisissa palveluissa saatavilla ennen lain voimaantuloa julkaistuja tekstimuotoisia sisältöjä, sillä kyse ei ole taannehtivasta lainsäädännöstä.

Arvoisa puhemies! Vielä loppuun muutama sana Yleisradiota koskevan sääntelyn valmistelusta.

Yleisradiota koskeva sääntely on korostetusti senkaltaista, että eduskunnan tulee saada päättää asian valmistelusta ja sääntelyn lopullisista muotoiluista kattavan parlamentaarisen valmistelun pohjalta. Lainvalmistelun ja konkreettisten pykälämuotoilujen laatiminen komissiolle tehdyn kantelun yhteydessä ei valiokunnan käsityksen mukaan kaikilta osin sovi ongelmattomasti yhteen tämän näkökohdan kanssa. Valiokunta pitää hyvänä, että eduskuntaa on prosessin ajan pidetty hyvin informoituna ja eduskuntaryhmien puheenjohtajat ovat ottaneet kantaa tehtyihin ratkaisuihin.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota myös siihen, että kantelumenettelyssä yksittäinen kansallinen toimija voi saada kantelijana poikkeuksellisen keskeisen roolin, jos säädosmuutoksia muotoillaan kantelumenettelyn yhteydessä. Valiokunta katsoo, että jatkossa mahdollisissa Yleisradiota koskevissa kantelumenettelyissä on tarpeen löytää sellaisia menettelytapoja, joilla konkreettinen säädösvalmistelu tapahtuu korostetummin kansallisesti noudattaen kaikilta osin tavanomaisia lainvalmistelun prosesseja ja periaatteita ja joissa lopulliset säädösmuotoilut laaditaan varsinaisen kantelumenettelyn ulkopuolella mahdollisimman kattavan ja riittävään informaatioon perustuvan parlamentaarisen valmistelun pohjalta.

Valiokunta pitää esitystä asian kokonaisarvioinnin pohjalta tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esityksen hyväksymistä sen ehdotetussa muodossa. Lisäksi valiokunta ehdottaa, että kansalaisaloitteeseen 8/21 sisältyvä ehdotus lainvalmisteluun ryhtymisestä hylätään.

Arvoisa puhemies! Mietintö on yksimielinen.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.05 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Tulen oikein pönttöön, jos sattuu menemään hieman pidempään.

Ensinnäkin valiokunta ansaitsee minusta kiitoksen siitä, että se on tässä varsin hankalassa ja moniulotteisessa asiassa löytänyt oikean paikan kirkolle keskeltä kylää, jolloin on pystytty löytämään semmoinen tasapainoinen ratkaisu siitä, miten tämä Ylen ja kaupallisen median välinen suhde tässä muodostuu. Se on sillä tavalla tärkeää, että aivan kuten va-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

liokunnan puheenjohtaja Kymäläinen sanoi, Suomessa tarvitaan sekä vahvaa Yleä että kannattavaa ja toimivaa kaupallista mediaa. Tämä asia on sillä tavalla hirveän hankala, että on tietysti niin — jos asiaa ensin ajattelee kaupallisen median näkökulmasta — että on vaikea myydä sellaista tuotetta tai palvelua, jota joku toinen antaa ilmaiseksi. Mutta samaan aikaan me myös tiedämme, että jos Yle ei voisi palveluaan nykymuodossaan tarjota, niin läheskään kaikki kansalaiset eivät sitä kuitenkaan maksullisista palveluista ostaisi, ja se vaikuttaisi merkittäväällä tavalla heidän tiedonsaantiinsa. Ja tässä on kyse todella isosta asiasta.

Tämä päivä, joka on monessa suhteessa murheellinen, on erittäin hyvä esimerkki siitä, kuinka tärkeä tämä kansalaisten tiedonsaanti tällaisessa tilanteessa on ja kuinka tärkeä on myös se poikkeus, joka tuossa laissa on, että näissä nopeissa uutistilanteissa ilman kuvaa ja ääntä voidaan myös tekstimuotoista sisältöä julkistaa, koska juuri tämäntyyppisessä tilanteessa, minkä nyt tämä Venäjän laitton hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut, on äärimmäisen suuri tarve saada sitä informaatiota koko ajan, muttei sieltä tietenkään voida samalla vauhdilla saada ääntä ja kuvaa, eli se on yksi esimerkki juuri tällaisesta tilanteesta.

Arvoisa puhemies! Tässä on siis haettu kompromissia, ja valiokunta mielestäni on hyvin myös käynyt läpi tätä taustaa. On erittäin tärkeää se, että silloin, kun Yle-lakia muutetaan, sitä muuttaa nimenomaan koko eduskunta, koska Yle on nimenomaan eduskunnan radio, kuten me olemme sanoneet, vaikka se tänä päivänä onkin paljon muutakin kuin radio — se on Areena, se on televisio, se on kaikkea muuta. Mutta on tärkeää, että sitä muuttaa nimenomaan eduskunta eikä sitä muuta hallitus, koska se on aivan avainasia, että kaikilla eduskuntapuolueilla riippumatta siitä, ovatko ne hallituksessa vai oppositiossa, on mahdollisuus vaikuttaa silloin, kun Yle-lakia muutetaan, koska Ylen tulee olla tasapuolinen suhteessa hallitukseen ja oppositioon. Tämä on aivan keskeinen periaate, ja itse asiassa se on nimenomaan suomalaisen Ylen vahvuus, että meillä on kyetty nämä Yle-lain muutokset tekemään yksimielisesti, kuten ne nyt on tehty tälläkin kerralla, ja myöskin valiokunta on tässä asiassa ollut yksimielinen, millä on arvo jo sinänsä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

18.09 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tänä murheellisena päivänä, kun Venäjä on aloittanut laittoman, laajan sotilaallisen hyökkäyksen Ukrainaa vastaan, olemme todellakin muistutettuja siitä, mikä merkitys vapaalla tiedonvälityksellä on. Demokratian toteutumisen edellytys on, että ihmisillä on yhtäläiset mahdollisuudet saada tietoa. Me tarvitsemme kaikille avoimia, laadukkaita ja saavutettavia sisältöjä, olivatpa ne sitten teksti-, kuva- tai äänimuodossa, mutta minkään median rajoitusten kautta tämä tiedonsaannin vahvistaminen ei kuitenkaan onnistu. Tässä käsittelyssä on minun mielestäni tärkeätä käydä tämä periaatteellinen keskustelu, koska näitä kanteluita, kuten tiedämme, on myös lisää. Ne kohdistuvat oppisisältöihin, ja myöskin on tehty ennakkoselvityspyyntö tästä audiosällöstä.

Minun mielestäni on tärkeätä, että tämä sali lähettää vahvan viestin siitä, että Ylen toiminta on äärimmäisen tärkeätä. Minun mielestäni olisi tärkeätä keskustella myös siitä, miten me turvataan muun median toimintaedellytykset. Tiedetään, että on ollut paljon haasteita mediamurroksen myötä myös kaupallisilla lehdillä, [Arto Satonen: Kyllä!] ja ne ovat äärettömän tärkeitä myös. Mutta Ylen toimintaa heikentämällä me ei niitä vahvisteta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

Jos me halutaan, ja kun me halutaan, vahvistaa myös muuta mediakenttää, niin meidän kannattaisi ottaa käyttöön alennettu arvonnalisäverokanta mediatuotteille ja kirjoille, ja tästä on myös EU:n taholla suosituksia. Me voisimme laskea alvia vaikkapa sinne 5 prosenttiin tai jopa nolnaan. Olen kysynyt eduskunnan tietopalvelulta, mikä tämän hinta-arvio olisi. Jos me laskisimme lehtien ja kirjojen arvonnalisäveroa 10 prosentista 5 prosenttiin, se vähentäisi verotuloja noin 67 miljoonalla eurolla. Tämä summa on varmasti sen arvoinen, jos me sillä ja muilla keinoin pystytään edesauttamaan sitä, että meillä on vahva kaupallinen mediakenttä ja sellainen Yle, jonka toimintaa ei enää yhtään rajoiteta. Minä luulen, että tämä hinta on kyllä sen arvoinen.

Tässä tietysti olisi ollut järkevää edetä niin kuin tämä kansalaisaloite on esittänyt, ja tutkijat. Tässä on tasapainoteltu, näissä perusteluissakin, niin että on tullut erilaisia näkökulmia, mutta kyllä meidän täytyy joskus tehdä myös valintoja. Ei lainvalmistelussa voi ajatella, että edunsaajien näkökulmat ovat samanlaisia kuin tutkijoiden näkökulmat. Totta kai niitä molempia pitää kuulla ja tarkastella, mutta ei lainsäädännössä aina tule hyvä lopputulos siitä keskeltä. Ja tätä on minun mielestäni käsitelty ihan hyvin julkisuudessa. Meidän täytyy myös vahvistaa tätä meidän lainsäädäntöprosessia niin, että sen jokaiseen vaiheeseen kuuluu mahdollisimman laaja tutkittu tieto. Kun sitten tässä prosessissa valiokuntavaiheessa kuullaan asiantuntijoita, perustuslakivaliokuntakin kuulee hyviä asiantuntijoita ja myöskin liikenne- ja viestintävaliokunta kuulee asiantuntijoita, niin jos siinä vaiheessa käydään tällainen epävirallinen neuvotteluprosessi ryhmäpuheenjohtajien kesken, niin heillä ei ole tätä tietoa käytössä. Siksi on äärimmäisen tärkeää, että meillä ei ole sellaisia prosesseja, että ikään kuin valiokunnan päätökset olisi jo jossain aikaisemmin sovittu. Minun mielestäni on tärkeää huomata, että tässä on hyvää työtä saatu vahvistettua ja mahdollisimman vähin muutoksin rajattua Ylen tekstimuotoista sisältöä. Mutta silti tämä on aika tarpeeton muutos, että meillä pitäisi olla siinä yhteydessä myös videokuvaa. Ei tällainen jaottelu ole nykypäivää.

Tutkijat ovat esittäneet, kuten varmasti on hyvin niiden tiedossa, jotka ovat lausunnot lukee, että tosiaankin tässä olisi ollut syytä vielä paremmin huomioida, että päätösvalta julkisen yleisradion tehtävistä kuuluu kiistatta ja yksiselitteisesti EU:n jäsenvaltioiden kansalliseen toimivaltaan ja komissiolla on valta puuttua vain ilmeisiin virheisiin julkisen palvelun median tehtävien rahoituksessa, laajuudessa ja luonteessa. Tähän on kiinnittänyt huomiota sitten myös perustuslakivaliokunta niin, että tätä on syytä täsmentää. Ja varmasti näin on jatkossa: olen varma, että tässä on myös herätty siihen, että sen lainvalmistelun täytyy olla vieläkin huolellisempaa jo heti sieltä alkuvaiheesta, että se ei lähde väärille raiteille.

Sitten jos ajattelee sitä, mikä tässä digitaalisessa maailmassa muuttuu, niin ei lakiin ole voitu aina kirjoittaa kaikkea, mikä on muuttunut mediassa. Ja sitten jos siitä kannellaan, että sitä kaikkea ei ole sinne kirjattu, niin se vaihtoehto on se, että sinne voidaan kirjata ne tehtävät. Tämä jaottelu tekstimuotoiseen ja videosisältöön on vanhentunut jo kantelua tehdessä. Ja niin kuin totesin, niin valitettavasti se ei ole ollut sitten myöskään ratkaisu sille, ettei kanteluja olisi tullut lisää.

Mutta äärimmäisen tärkeää näinä päivinä... Haluan myös kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä, jotka ovat tuoneet arvokkaan sävyn tähän keskusteluun ja halunneet korostaa, kuinka tärkeää paitsi tälle koko salille myös kaikille suomalaisille on se, että meillä on toimiva Yleisradio ja meillä on, totta kai, myös toimiva maksullinen, kaupallinen media. Mutta sen toimintaedellytysten parantaminen ei onnistu sitä kautta, että jotain mediaa heikennetään.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

Toivon, että otetaan vakavasti käsittelyyn tämä alvikannan alennusmahdollisuus, joka siten olisi sen tyyppinen ratkaisu, joka voisi parantaa muunkin mediaympäristön ja kirjojen ja lehtien lukemisen äärimmäisen tärkeää lisäämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Torniainen, olkaa hyvä.

18.15 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kymäläinen erinomaisen hyvin esitteli tuon laajan ja perusteellisen valiokunnan mietinnön. Tämä hallituksen esitys, mikä nyt on mietintömuodossa, on tosiaankin ollut pitkään käsittelyssä, ja sitä on useammassakin valiokunnassa käsitelty. On tärkeää, että myöskin perustuslakivaliokunta on käsitellyt asiaa. Tässä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä on huomioitu myöskin perustuslakivaliokunnan näkemykset asiaan.

Tällä lakimuutoksellahan pyritään mahdollistamaan se, että Yleisradio voi vastaisuudessaakin tarjota tekstimuotoista sisältöä osana julkisen palvelun yleisradiotoimintaa.

Aivan kuten edustaja Satonen toi esille, Yleisradio on käytännössä myöskin eduskunnan radio — vaikka se onkin paljon muutakin tänä päivänä, se on eduskunnan radio. Ja eduskunta kun lähtee jotakin muuttamaan, ne muutokset täytyy parlamentaarisesti täällä salissa myöskin hyväksyä, [Arto Satonen: Kyllä!] mieluummin sitten yksimielisesti ja yleensä parlamentaarisen käsittelyn jälkeen.

Tämäkin hallituksen esitys on tavallaan myöskin parlamentaarisesti kyllä käsitelty. Sitä ovat myöskin eduskuntaryhmien puheenjohtajat käsitelleet. Heillä oli erittäin keskeinen rooli siinä, kun tämä muutosvaihe aikanaan lähti liikkeelle, millä tavalla tätä nyt voimassa olevaa Yle-lakia muutetaan, ja siihen oli eduskuntaryhmien puheenjohtajien yhteinen näkemys, että mahdollisimman pienin muutoksin. Uskon, että useassa eduskuntaryhmässä tätä on myöskin käsitelty useaan otteeseen.

Omasta mielestäni on todellakin tosiasia se, että tämä ei ole ollut yksiselitteinen prosessi, mihin lopputulokseen tässä tullaan. Tässä on ollut erilaisia näkemyksiä, mutta kuten tässä jo edustaja Satonen sanoi, tässä on päädytty hyvään lopputulokseen. Siinä on varmaan katsottu monesta suunnasta tätä, ja tärkeintä on, että tämä mietintö on yksimielinen. Liikenne- ja viestintävaliokunta kävi tätä asiaa moneen kertaan. Tuosta mietinnöstä huomaa, miten monia asiantuntijoita valiokunnassa kuultiin ja miten laajasti kuultiin ja kuultiin uudelleen taas, eli haluttiin perusteellisesti tutkia. Ja tähän on, kun tämä on nyt yksimielinen mietintö, omasta mielestäni löydetty hyvin tasapuolinen ratkaisu.

Ajantasainen, riippumaton [Puhemies koputtaa] oikean tiedon välittäminen kansalaisille voi jatkua myöskin tulevaisuudessa. Se on Yleisradion tehtävä, ja myöskin tänä päivänä me olemme huomanneet, mikä äärimmäisen tärkeä tehtävä Yleisradiolla on nyt ja tulevaisuudessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.19 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Vielä muutama sana tästä asiasta, oikeastaan lähinnä edustaja Holopaisen puheenvuoron johdosta.

Ensinnäkin on yksi asia, josta olen pitkälti Holopaisen kanssa samaa mieltä. Olen samaa mieltä siitä, että tämä arvonlisäveron alentaminen olisi kyllä paras tapa auttaa kaupallista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

mediaa, koska silloin se näkyisi suoraan kaupallisen median rahoituksessa. Siellähän on se ongelma, että vaikka tänä päivänä monilla lehdillä nettitilausten määrä nousee jo enemmän kuin paperisten tilausten määrä laskee, niin koska paperisista tilauksista saatava rahamäärä on kuitenkin huomattavasti isompi, niin tämä yhtälö on vielä hankala. Ja ennen kaikkea maakuntalehdet ovat tässä isossa haasteessa. Paikallislehdillä on sitten vähemmän kilpailua, ne varmaan pärjäävät, ja sitten on muutama menestyvä valtakunnallinen toimija. Mutta tämä niin kuin lähtökohtaisesti varmaan olisi hyvä idea. Silloin kun sain toimia edellisen Yle-lakia isolla tavalla muuttaneen parlamentaarisen työryhmän puheenjohtajana, niin tämä asia oli kyllä esillä, mutta ainakin silloin oli tilanne sellainen, että saimme vastauksen, että se olisi edellyttänyt myös muiden arvonlisäverojen laskemista, ja silloin puhutaan ihan eri mittaluokan summista kuin mitä edustaja Holopainen mainitsi. Jos tähän löytyy joku polku, niin ainakin itse olen sitä valmis lähtökohtaisesti kannattamaan.

Sitten se toinen kohta, se, miten tämän valmistelu ja tämä prosessi ovat menneet. En tunne tätä prosessia ollenkaan niin hyvin kuin valiokunnan jäsenet tuntevat, mutta mielestäni edustaja Torniainen sanoi siitä varsin hyvin, että kyllähän tätäkin muutosta on nyt perusteellisesti käsitelty. Ja kun itse olin vetämässä sitä edellistä varsinaista parlamentaarista työryhmää, joka siis muutti Yle-lakia monelta osaltaan, niin sehän oli siis prosessi, joka kesti vuoden, ja siinä varmaan kymmeniä asiantuntijoita kuunneltiin, ja loppujen lopuksi, kun se työryhmä sai tehtyä oman esityksensä, se hyväksyttiin jokaisessa eduskuntaryhmässä erikseen. Eli kyllä näitä muutoksia — vaikka sekin meni sitten loppujen lopuksi läpi liikenne- ja viestintävaliokunnasta — varsin perusteellisesti kuitenkin käsitykseni mukaan valmistellaan ja niin pitääkin valmistella.

Ihan lopuksi sanon siitä kaupallisen median tilanteesta vielä sen, että kieltämättä tämä maali on vähän väärä, kun se kohdistuu Yleen, koska ne ovat Google, Facebook, ne isot kansainväliset toimijat, jotka ovat syöneet ne mainoseurot, ja sieltä on se suurin ongelma lähtenyt liikkeelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

18.22 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa herra puhemies! Tulen tänne pönttöön, jos tämä ottaakin aikaa enempikin.

Tosiaan, kuten tässä Ylen hallintoneuvoston puheenjohtaja, edustaja Satonen totesi, tätä on tehty pieteetillä ja hyvin perusteellisesti. Tämä oli siis valiokunnassa käsittelyssä yhteensä vuoden ja kolme kuukautta — en ihan äkkiä keksi toista lakia, joka meillä liikenne- ja viestintävaliokunnassa olisi samanlaisen huomioarvon saanut. Ja totta kai tämä ansaitsi vielä ylimääräisen huomion siinä vaiheessa, kun tähän päätettiin kesken käsittelyn tullut kansalaisaloite yhdistää, ja halusimme myös tälle kansalaisaloitteelle antaa sen arvonsa mukaisen huomioon ja myöskin niihin näkökohtiin perehtymisen. Tuon yhteydessä kuultiin myös uudelleen jo kertaalleen kuultuja asiantuntijoita — tosiaan tässä kuulemisia on ollut lukemattomasti.

Täytyy sanoa, että annan kyllä kaikille valiokunnan jäsenille erityisen kiitoksen siitä, että on haluttu etsiä yhteisymmärrys ja on haluttu etsiä yksimielinen päätös tähän esitykseen, joka on ollut haastava, työläs ja vaativa kokonaisuus, mutta sen ajan, mitä tämä tarvitsi, olemme käyttäneet juuri sen vuoksi, että sananvapaus on korvaamattoman arvokas arvo ja sitä emme halua olla nujertamassa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

Tosiaan parlamentaarinen valmistelu oli taustalla, vaikkakin tuossa esittelyvaiheessa jo toin esille, että emme tälle ihan täysiä pisteitä ja kauneuspisteitä voi antaa ja toivomme, että jatkossa, kun näitä lisäkanteluita on ilmassa, tämä toiminta on erilaista ja arvostaa vielä vahvemmin tätä parlamentaarista valmistelua.

Joitakin huomioita:

Olihan se poikkeuksellista, että korjasimme tai selkeytimme näitä tulkintaohjeita näiden pykälien osalta, jotta voimme näitä epäselvyyksiä lain tulkinnassa sitten ehkä jo ennalta ohjata ja poissulkea. Toinen poikkeus on se, että meidän mietinnössämme on otettu poikkeuksellisesti kantaa todellakin tähän Yle-lain valmisteluprosessiin ja pyrimme tästä myös viestimään, että tästä voidaan ottaa oppia.

Meillä oli tässä myös — ja tämä on saanut myös valmisteluvaiheessa muun muassa kansalaisaloitteen tuojilta kritiikkiä, ehkä oikeutetustikin, siitä, että tämä ei ole ollut täysin julkista — näitä ei-julkisia asiakirjoja, mutta kaikilla valiokunnan jäsenillä on ollut nämä käytössä, myös nämä ei-julkiset asiakirjat. Sillä haluan rauhoittaa tätä lopputulemaa, että meillä on ollut kaikki se tieto, mitä tämän käsittelyssä on tarvittu.

Totta kai haluan kiittää kansalaisaloitteen tekijöitä valmistautumisesta todella ansiokkaasti valiokunnan kuulemiseen. Kyllä se on kansanvallan arvokkainta osaa, kun ihmiset allekirjoittavat kansalaisaloitteen ja osoittavat vahvasti mielipiteensä siitä, että Suomessa sananvapautta arvostetaan ja ei haluttaisi, että sen rajoittamistoimenpiteisiin jouduttaisiin millään muodoin. Sen vuoksi me olemme tehneet työn tässä mahdollisuuksiemme mukaan niin pienin vaurioin kuin mahdollista, jotta tämä sananvapaus tässä yhä oman arvonsa saa.

Vielä huomio siitä, että jos tämä kansalaisaloite olisi hyväksytty, sillä olisi ollut merkittäviä seurauksia EU:n suunnalta, eli jos tämä olisi hyväksytty, niin se olisi tullut notifioida komissiolle ja komission kanssa käytyihin epävirallisiin keskusteluihin perustuen olisi ollut perusteltua odottaa, että siitä seuraisi rikkomusmenettely mahdollisine takaisinperimisvaatimuksineen, ja siitähän tämä lainvalmistelu alun perin lähtikin, että haluamme välttää näiden raskaiden oikeustoimenpiteiden kohtaamisen.

Joka tapauksessa olen sitä mieltä, että tämän pieteetillä, perusteellisesti valiokunnassa tehdyn työn pohjalta pääsemme suhteellisen pienin vaurioin hyväksymään varsin kelvollisen Yle-lain kokonaisuuden näinkin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

18.27 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Hienoa kuulla edustaja Satoselta, että tuette myös tätä mahdollisuutta arvonnäköveron laskemiseen. Tästä EU:n valtiovarainministerit pitivät viime joulukuussa kokouksen, jossa todettiin, että unionin jäsenmaat voivat soveltaa alennettuja alviverokantoja ja nollaverokantoja kulttuurin kannalta tärkeissä tuotteissa ja palveluissa, kuten sanoma- ja aikakauslehdissä sekä kirjoissa. Myös edustaja Alanko-Kahiluoto on tätä nostanut esiin kirjallisella kysymyksellä tai aloitteella — en ole varma, kummalla menettelyllä. Joka tapauksessa tämä on nyt nostettu esiin. Tämä on tärkeä asia toteuttaa, toivon mukaan toteutetaan tulevaisuudessa. Ja juuri niin kuin edustaja Satonen sanoi, niin tässä muuten kohdistuu väärään maaliin se media-alan ahdinko. Totta kai meillä on iso haaste myös siinä, että myös nämä digijätit maksaisivat veronsa tai toimisivat niin, että oikea osuus niiden voitoista jäisi sinne, missä niitä tuotetaan, ja tähän toki yritetään puuttua, mutta ei mikään Ylen toimintaa rajoittamalla parane.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

On varmasti niin, että valiokuntavaiheessa käydään hyvin huolellista valmistelua — en tätä kiistä ollenkaan. Mutta varmasti jokainen edustaja tietää ja voi ihan tilastoista laskea, kuinka moni laki muuttuu enää valiokuntavaiheessa, joten silloinhan se asiantuntijatieto pitää käyttää aikaisemmin hyödyksi, ja tähän viittasin omassa puheenvuorossani. Se ei koske pelkästään tätä Yle-lain valmistelua vaan on ihan yleinen lainsäädännöllinen epäkohta, jos siinä valmistelussa ei käytetä myös yhtä laajasti tutkimustietoa tai ajatellaan, että kirkko keskellä kylää on aina oikea ratkaisu, kun pitäisi tehdä joskus myös valintoja. Tässä se toinen mahdollinen etenemispolku olisi ollut se, mitä tässä kansalaisaloitteessa esitettiin ja mitä tutkijat esittivät, että sinne pykälään olisi lisätty ne tehtävät, mitä sinne olisi siten kuulunut lisätä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

18.29 Johannes Yrttiaho vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja tästä valitettavasta lakiesityksestä, joka nyt ollaan hyväksymässä. Haluaisin vähän laajentaa keskustelua, tuoda tätä laajempaa kontekstia tähän mukaan.

Tässä on ollut muutaman viime vuoden aikana nähtävissä yksityisten mediayhtiöiden ohjelmallinen lobbaustoiminnan kiihtyminen, jonka tarkoituksena on ollut koetella Yleisradion julkisen palvelun rajoja. Käytössä on ollut EU:n kilpailuoikeus, jota on pyritty käyttämään hyväksi — ei välttämättä edes virallisen oikeudellisen prosessin muodossa vaan poliittisen painostuksen välineenä. Medialiitto, jonka kantelun seurauksena nyt tätä lakiesitystä tässä käsittelemme, aloitti tämän lobbauksen vuonna 2017 käynnistämällä kanteluprosessilla EU-komissiolle, ja se liittyi näihin verkossa julkaistaviin tekstisisältöihin Ylen osalta, mutta viime vuoden keväällä Sanoma Oyj jätti oman kantelunsa, joka koski Yle Areenan videosisältöjä ja Ylen oppisisältöjä, niiden rajaamista. Ja nyt sitten tämän vuoden alussa kolmantena on lähtenyt liikkeelle kaupallisten radioiden edunvalvoja RadioMedia ry, joka on haastanut Yle Areenan audiopalvelut väittäen niiden vääristävän kilpailua. RadioMediahan on tehnyt Yle-lain mukaisen ennakkoarvointipyynnön Yleisradiolle, ja se on nyt siellä yhtiössä käsittelyssä. On mahdollista, että tätä ennakkoarvointipyyntöä seuraa kolmas kanteluprosessi.

Vaikka käsittely toki eduskunnassa on ollut pitkä, kuten täällä valiokunnan puheenjohtaja sanoi, ja valiokunnassa on tehty hyviä tarkennuksia ja tulkintoja tähän lakiin, niin olen ihmetellyt, miten helposti kuitenkin tämä Medialiitonkin kantelu eteni lakimuutoksiin. Tässä olisi ollut valiokunnan asiantuntijoidenkin mukaan aivan hyvin mahdollista muuttaa Yle-lakia niin, että olisi otettu nämä tekstisisällöt mukaan, vahvistettu siis Ylen tehtäviä eikä rajattu näitä tehtäviä. Tätähän juuri tämä kansalaisaloitekin esitti, mistä vielä suuret kiitokset. On ollut tärkeää tämän keskustelun käymiseksi, että sellainen aloite on tehty. Ja kun nähdään, että tämä painostustoiminta yksityisen median taholta jatkuu — Sanoma, kaupalliset radiot — niin varmasti jatkossakin kansalaistoiminta on se, millä tätä hallituksen ja eduskunnan linjaa voidaan muuttaa. Mutta mielestäni yleisperiaatteena pitäisi olla se, [Puhemies koputtaa] että kun yksityinen media painostaa, niin jos mahdollista, niin vahvistetaan Yleisradiota eikä heikennetä sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 15/2022 vp

18.32 **Suna Kymäläinen sd:** [Puhujalla on vaikeuksia saada mikrofoni avautumaan] — No niin, suostuihan se ottamaan kosketukseni.

Arvoisa herra puhemies! Vielä tästä keskustelusta. Mielestäni tässä edustajat Holopainen ja Yrttiaho toivat tärkeän ja arvokkaan näkökulman tähän keskusteluun, joka myös kuvastaa valiokunnassa käytyjä keskusteluja. Ei tämä ole ollut meille mitenkään yksinkertainen eikä helppo asia, ja olemme joutuneet käymään jatkuvasti sitä rajanvetoa, mihin suuntaan lähdemme asiaa eteenpäin viemään, ja välillä emme ole päässeet lopputulokseenkaan, vaan on ollut tärkeää käydä useamman kerran sitä keskustelua ja taas ehkä sitten epävirallisiakin keskusteluja, ohi valiokunnan kokoustenkin, tällä samalla porukalla. Mutta lopulta saimme yksimielisyyden tähän asiaan ja päädyimme tähän ratkaisuun.

Tarkoituksellisesti emme ottaneet tässä mietinnössä kantaa näihin jo tiedossa olleisiin tuleviin kanteluihin, sillä me keskityimme nyt tähän tehtäväksiantoon, joka tähän hallituksen esitykseen liittyi, enkä myöskään tässä keskustelussa tarkoituksellisesti ottanut kantaa tähän arvonlisäverokeskusteluun, koska se ei näihin esityksiin kuulu. Periaatteet ja tavoitteet siinä ovat kannatettavia ja hyviä, ja niistä varmaan on sitten syytä seuraavien hallitusohjelmaneuvoittelujen yhteydessä tarkemmin keskustelua käydä.

Mutta todella halusin vielä kertaalleen kiittää myös näistä vastakkaisista näkemyksistä ja kertoa sen, että myös nämä näkökulmat ovat meillä valiokunnan jäsenten osaltakin olleet tässä käsittelyvaiheessa läsnä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 250/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.